

DOI 10.31558/2519-2949.2025.1.8

УДК 32.019:004.738.5

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2433-5836>**Кравець А. Ю., Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»**

ПОЛІТИЧНИЙ ІНТЕРНЕТ ПРОСТІР: ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ТА РЕАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Тематика впливу інтернет-технологій на політичний та соціальний комунікативний простір залишається однією з провідних тем досліджень вітчизняних і закордонних науковців. Підкреслимо, що наявні публікації, зазвичай, присвячені окремому аспекту такого впливу або особливостям використання соціальних медіа у політичному процесі. Метою статті є систематизація та поглиблення наявного наукового знання щодо потенційних можливостей та реальних викликів політичного інтернет-простору. Серед можливостей виокремлено, насамперед, демократизацію процесу взаємодії громадян та представників політичного істеблішменту; індивідуальна обізнаність користувачів, їх вільний доступ до будь-якої політичної інформації в будь-який час; можливість проведення інтернет-виборів тощо. Систематизовано ключові характеристики політичного інтернет-простору, які також демонструють його переваги, а саме: охоплення різних рівнів (від локального до глобального); різний характер (від масового до міжособистісного), а також інтерактивність, анонімність, швидкість, відсутність меж і кордонів тощо. Підкреслено, сучасний інтернет-простір несе у собі й певні ризики, зокрема, маніпуляцію, дезінформацію, нарративи, інформаційні вкиди, кібератаки, інформаційне перенавантаження, ігнорування загальноприйнятих норм спілкування тощо. Отже, спілкування в інтернет-просторі, в тому числі політичному, вимагає як самоконтролю (критичного мислення) від самих користувачів, так і контролю з боку держави. Констатовано відсутність чіткого визначення ключових термінів. Запропоновано розглядати інтернет-комунікацію одночасно й як частину загального комунікативного простору, й як частину віртуального простору. Відповідно, політичний інтернет-простір є частиною інтернет-простору який, в свою чергу є складовою соціального комунікативного простору. При цьому, політичний інтернет-простір не обмежується соціальним медіа, а охоплює більш широке поле комунікації.

Ключові слова: інтернет-простір, комунікативний простір, політичний інтернет-простір, політична комунікація, політична маніпуляція.

Серед останніх публікацій, присвячених тематиці інтернет-простору та соціальних медіа, варто виокремити статтю С. Булої, присвячену соціальним мережам як інструменту політичної маніпуляції (Була, 2020), О. Гоцур, яка розглядає соціальні мережі та політичний PR в українських і закордонних виборчих кампаніях (Гоцур, 2021). П. Чеканову та її статтю: «Social networks as a tool of political manipulation and propaganda» (Чеканова, 2021). А також А. Янченко та його працю «Соціальні медіа як елемент політичної комунікації» (Янченко, 2023).

Перед тим як переходити до аналізу політичного інтернет-простору, пропонуємо розглянути наявні визнання Інтернету та інтернет-простору як нового комунікативного середовища, яке поступово витісняє традиційні засоби комунікації. Отже, Ю. Данько зазначає, що: «У сучасному світі мережа Інтернет становить собою абсолютно нову комунікативну середу зі своїми специфічними особливостями. Ступінь розвитку, популярності та поширеності Інтернету дозволяє говорити про значущість цього каналу комунікації» [5]. Не можемо не погодитись з тезою про те, що: «Дедалі більше число тих, хто переконаний у комунікативній перевазі Інтернету в порівнянні з традиційними засобами масової комунікації» [5].

Н. Чижова вважає «Інтернет універсальним соціокультурним і комунікативним простором, в якому запускаються механізми віртуалізації соціальності» [10].

М. Сидоров М. і Д. Табаков підкреслюють: «Інтернет вже набув такого розвитку, що став одним із найпотужніших різновидів комунікації і засобів впливу як на думки (свідомість), так і на дії

індивідів і груп людей» [8].

Складніше з визначенням терміну «Інтернет-простір». М. Сидоров М. і Д. Табаков надають наступне визначення: «Інтернет-простір є засобом формування специфічного різновиду комунікацій (Інтернет-комунікації)» [8]. Тобто розглядають його як різновид комунікації. Проте, як влучно зазначає А. Краснякова: «У сучасних дослідженнях проблем комунікативної діяльності людини в мережі Інтернет простежуємо різні підходи щодо визначення терміну «інтернет-комунікація» [6, с.3]. Деякі дослідники зазначають у множині «комунікації», деякі – в однині «комунікація». До того ж використовуються різні терміни для позначення цього явища, на кшталт, «інтернет-комунікація», «віртуальна комунікація», «мережева комунікація» тощо.

Отже, виникла проблема визначення самого терміну «інтернет-комунікація». Пропонуємо розглядати її одночасно й як частину загального соціального комунікативного простору, й як частину віртуального простору. Аргументація полягає у тому, що соціальна комунікація у сучасному світі не обмежується виключно мережею Інтернет, а віртуальний простір значно ширший, ніж комунікативна взаємодія.

Відповідно, постає проблема визначення поняття «політичний інтернет-простір», адже у наявних наукових публікаціях міститься його перелік характеристик, проте немає чіткого визначення.

Щодо характеристик, то їх, на нашу думку, можна розділити на декілька блоків. Перший з них стосується рівнів комунікації, а саме: локальний, національний та глобальний [1, с.51]. Другий блок стосується характеру комунікації. Комунікація в інтернет-просторі може бути: а) масовою (направлена на охоплення максимальної аудиторії, яка не обмежується виключно прихильниками тієї чи іншої партії або кандидата); б) обмеженою або внутрішньо груповою (наприклад, внутріпартійною); в) міжособистісною (наприклад, між світовими лідерами). А. Янченко виокремлює в якості характеристик: диджитальність, модульність, автоматизацію, інтерактивність, транскодуння, анонімність, мережевість, конвергентність, ущільнення часу [11].

Ці характеристики стосуються як інтернет-простору в цілому, так і політичного інтернет-простору зокрема. Звідси випливає закономірний висновок про те, що політичний інтернет-простір є частиною загального інтернет-простору який, в свою чергу є складовою соціального комунікативного простору. При цьому, політичний інтернет-простір не обмежується соціальним медіа: сайтами, блогами, сторінками у соціальних мережах, а охоплює більш широке поле, включаючи онлайн зустрічі, конференції тощо.

Не можемо не погодитись з тезою Ю. Данько про те, що: «Інтернет як засіб політичний комунікації ще не до кінця освоєний, але має великий потенціал [5].

Як і, власне, і з наступною тезою А. Янченко: «Сьогодні суперечки навколо визначення соціальних медіа в наукових колах стихли, полеміка ведеться скоріше навколо їх характеристик та можливостей [11, с.154]. Єдине, як зазначено вище, не обмежуємо політичний інтернет-простір виключно соціальними медіа та пропонуємо проаналізувати не лише можливості, а й виклики.

До безперечних переваг варто віднести демократизацію процесу взаємодії громадян та представників політичного істеблішменту. На цій перевазі зосереджують увагу вітчизняні науковці, зокрема, О. Яременко, Ю. Данько та А. Янченко. Так, О. Яременко вважає, що: «Інтернет-середовище засноване на базових цінностях демократичного суспільства, таких, як свобода слова, політичний плюралізм, вільний доступ до інформації, свобода організацій та зібрань» [12].

Ю. Данько наголошує на тому, що «сучасні інформаційно-комунікаційні технології істотним чином підтримують і розвивають демократичні процеси навіть в умовах авторитарних систем, і що в умовах, коли комп'ютер розширив могутність особистості, громадяни можуть більш ефективно стежити за діями своїх урядів, ніж уряди можуть стежити за діями громадян» [5]. На думку О. Яременко, «такі принципи дають змогу постійно отримувати альтернативу власній думці, і порівнювати її з офіційною позицією політичної влади» [12].

В свою чергу, «така взаємодія певною мірою здатна привести або хоча б створити враження можливості подолання ієрархізму владних структур і цим зняти деяку залежність громадян від інституціональних посередників, партійних і державних організацій, і навіть дозволити впливати на них» [5].

А. Янченко зазначає: «Ієрархічна комунікативна структура суспільства (як в демократичних, так і в авторитарних країнах) трансформується в бік нарощування горизонтальних зв'язків, демократизується, несучи нові можливості та виклики [11]. Це відбувається за рахунок того, що: «Інтернет у багатьох країнах залишається переважно вільним від цензури з боку влади і тому дозволяє

транслявати відмінну від продукованої традиційними ЗМІ інтерпретацію політичної дійсності» [11].

Наступна перевага полягає в тому, що «нові комунікаційні технології істотно розвивають індивідуальну обізнаність, будучи соціально-інтеграційною силою і відіграючи істотну роль у взаємодії людей» [5].

З ним погоджується і А. Янченко, який стверджує, що: «Громадяни-користувачі за допомогою мережі Інтернет транслюють свої думки про зміни, що відбуваються в політичній системі, обмінюються інформацією, взаємодіють з органами влади, проводять моніторинг діяльності урядів, створюють віртуальні спільноти, займаються організацією за допомогою онлайн-спілкування різноманітних офлайн-заходів тощо» [11]. Відповідно, окремі політичні діячі, партії, уряди «навчилися використовувати канал соціальних медіа для самопрезентації, інформування, діалогу, отримання зворотного зв'язку, контролю, рекрутування та мобілізації електорату» [11].

О. Яременко виокремлює ще низку безперечних переваг Інтернету, зокрема: «легкість та практичність доступу та розміщення будь-якої інформації, можливість дискусій, відсутність меж, як у часі так і в просторі» [12]. А також можливість «висловити свою думку про те чи інше явище і тим самим підвищити свою політичну активність» [12].

О. Яременко та Ю. Данько звертають увагу на ще одним спірний аспект, а саме – онлайн вибори. Так, О. Яременко, зазначає: «Хотілось би відмітити практику з закордону, яка ще не є легальною в Україні, ще одну позитивну сторону, таку, як голосування on-line на державному рівні, що дає змогу забезпечити врахування голосу кожного громадянина» [12].

Ю. Данько також зосереджує увагу на існуючій у світі практиці проведення виборів – інтернет-виборах: «Один із способів електронного голосування, що становить собою проведення частини або повністю голосування на виборах і референдумі з використанням мережі Інтернет» [5].

Проте, не можемо не погодитись з його тезою про те, що: «У світі відбуваються суперечки про можливість практичного проведення інтернет-виборів і їх безпеки для таємності волевиявлення громадян і достовірності отриманих у результаті таких виборів результатів» [5]. Вважаємо, що наразі, на національному ґрунті вони несуть потенційні ризики та загрози, які, на наш погляд, переважають зручності. Регулярні кібератаки з боку російських хакерів на державні реєстри та сервіси унеможливають безпечність цього процесу.

Відповідно, закономірним буде перейти до аналізу потенційних загроз. Так, О. Яременко серед негативних сторін називає: «спотворення інформації, тобто приховання реальності та надання дезінформації; досить велике значення естетичних форм впливу; розподіл єдиної проблеми на мілкі частини таким чином, щоб користувач не зміг її осмислити; суспільна думка дуже часто визначається виборчою увагою» [12].

О. Радченко акцентує увагу на тому, що сьогодні завдяки формуванню особливого символічного Інтернет дискурсу відбувається «пропагандистське супроводження політичних кампаній» і цей процес «набуває глобального, загальносвітового характеру та ознак особливої влади в умовах інформаційного суспільства» [7].

Отже, до загроз сміливо можна віднести свідому дезінформацію та пропаганду. С. Була звертає увагу на те, що: «Такий вплив є не тільки небезпечним, але й дедалі потужнішим, оскільки ми поступово входимо в один суцільний потік інформації, щоразу інший, змінюючий власне наповнення, наратив, інформаційно виснажуючи нас і поступово роблячи ще більш беззахисними перед маніпуляцією» [2]. Не можемо не погодитись з тим, що «соціальні мережі залишаються одним із потужних засобів розповсюдження власної версії історії, можливості створювати власний наратив, розповідати власну правду або ж маніпулювати політичною свідомістю чи змінювати хід політичної гри, впливаючи на глобальну міжнародну думку» [2].

Якщо вийти за межі соціальних мереж і поглянути, наприклад, на новинні ресурси, ми побачимо, що: «Швидкість і постійна зміна інформаційних потоків, які замінили короткі змістові повідомлення, сприяють тому, що звичайний індивід практично не в змозі захистити себе від інформаційного перенасичення» [2]. Це, в свою чергу, створює ситуацію, коли інтернет-юзери «дедалі частіше читають тільки заголовки новин, не вникаючи в суть самого повідомлення, поступово втрачаючи бажання відслідковувати правдивість інформаційного навантаження» [2].

Отже, ми маємо ситуацію, коли користувач має вільний доступ до будь-якої політичної інформації, при цьому, навіть, не докладаючи особливих зусиль для її пошуку, при цьому має постійно вмикати так зване критичне мислення для її фільтрації та усвідомлення. Звісно, це створює додаткове навантаження та розширює можливості для політичної маніпуляції.

Відповідно у сучасному світі: «Дедалі частіше провідну роль відіграють саме наративи, а контролює інформацію радше не той, хто володіє нею правдивою, а швидше за все той, хто формує і контролює наратив, поширений серед певного контингенту» [2]. При цьому, на думку, С. Булої: «Наратив досконаліший тоді, коли здобуває прихильність віртуальної маси, а досягти цього можна тільки шляхом маніпулювання емоціями (чим потужнішими, тим краще), використовуючи при цьому всі засоби вірусного маркетингу» [2].

На цю важливу загрозу звертає увагу і Ю. Данько, зазначаючи наступне: «Широкий набір форм і методів політичної комунікації в мережі спрямовані на більш динамічний вплив на свідомість і поведінку аудиторії в мережі Інтернет у порівнянні з іншими засобами масової інформації» [5].

Проте, не слід забувати й про ще одну важливу характеристику, яку ми б виділили окремо, а саме анонімність або відносна анонімність користувачів. Як влучно зазначають Сидоров М. і Табаков Д.: «Електронний простір, де індивід – це набір технічних даних, зафіксованих у ір-адресі, накладає свої властивості на реальний світ. Ця ж уявна анонімність є і засобом впливу на думки людей» [8]. Безперечно, ця анонімність може формувати деструктивні явища, такі як «невмотивована (тому що непокарана) агресія, ігнорування загальноприйнятих правил культури, мови, листа» [8]. Окрім цього, звичайним методом політичної боротьби сьогодні є так званий «викид компромату» в мережу [8].

На даний момент маємо ситуацію самоконтролю: «Коли ж людина не дотримується правил, встановлених адміністратором, то вона може бути покарана. Вона отримує обмеження доступу до ресурсу. Це може бути тимчасове обмеження або ж суцільне, наприклад, блокування номера IP» [8].

Однак, цього, на наш погляд, не достатньо. Мають бути більш ефективні методи контролю над змістом контенту в політичному інтернет-просторі. Окрім критичного мислення, яке вимагається від самих користувачів та сумлінності адміністратор сайтів і соціальних мереж.

Такої ж думки притримуються вітчизняні науковці М. Сидоров та Д. Табаков зазначаючи: «Звісно, Інтернет-простір, в тому числі політичний надає безпрецедентні можливості для окремих політичних діячів, партій, органів влади щодо розповсюдження власного контенту з метою інформування / впливу на громадян. З іншого боку, негативні наслідки не контрольованості контенту змушують замислитись над потенційною можливістю введення певних обмежень» [8].

Відповідно постає питання не тільки означення потенційних можливостей і реальних викликів, а й надання практичних рекомендацій щодо їх нівелювання або, хоча б, обмеження наявних загроз.

М. Сидоров та Д. Табаков наводять приклад США, «де є максимальний досвід у цій галузі», і де, вже сьогодні, «політика «вільного від держрегулювання Інтернету» починає піддаватися серйозній критиці» [8].

Окрім цього, вони підіймають ще одне важливе питання, а саме: «випадки несанкціонованого використання особистих даних, що почастишали, починають викликати тривогу у різних організацій з охорони громадянських свобод і прав споживачів» [8].

У якості можливого вирішення цього проблемного питання наводиться приклад Європи: «Багато незалежних оглядачів позитивно відгукуються про вельми жорсткі європейські закони стосовно охорони приватної інформації» [8]. Якщо порівнювати американський і європейський досвід, останній, безперечно, є більш успішним. Науковці зазначають наступне: «У США, на відміну від Європи, прийнято кодекси поведінки в мережі добровільного характеру, проте розширення використання інформаційних технологій Інтернету в повсякденному житті примушує урядові кола по-новому поглянути на це питання» [8].

Підсумуємо розгляд питання можливостей та загроз наступною тезою О. Яременко: «Використання мережі Інтернет у діяльності суб'єктів політики є необхідною умовою модернізації та вдосконалення самої політичної системи... але як засіб масової комунікації [Інтернет] потребує державного втручання у вигляді прийняття законів, що регулюють діяльність, пов'язану з поширенням нових технологій та інформації загалом» [12].

Підсумовуючи вище викладене зазначимо, що сучасний комунікативний простір, в тому числі політичний, не можливо уявити без Інтернет-технологій. Ця проблематика залишається однією з провідних тем досліджень вітчизняних і закордонних науковців. Проте, наявне наукове знання потребує систематизації та подальшого поглиблення, особливо в контексті потенційних можливостей та реальних викликів. Серед можливостей політичного інтернет-простору виокремлено: демократизацію процесу взаємодії громадян та представників політичного істеблішменту; індивідуальна обізнаність користувачів, їх вільний доступ до будь-якої політичної інформації в будь-який час; можливість проведення інтернет-виборів тощо. Окрім цього, систематизації потребували й

основні характеристики політичного інтернет-простору, а саме: охоплення різних рівнів (від локального до глобального); різний характер (від масового до міжособистісного), а також інтерактивність, анонімність, швидкість, відсутність меж і кордонів тощо. Підкреслимо, що сучасний інтернет-простір несе у собі й певні ризики, зокрема, маніпуляцію, дезінформацію, наративи, інформаційні вкиди, кібератаки, інформаційне перенавантаження, ігнорування загальноприйнятих норм спілкування тощо. Відповідно, спілкування в інтернет-просторі, в тому числі політичному, вимагає як самоконтролю (критичного мислення) від самих користувачів, так і контролю з боку держави. У процесі дослідження постала ще одна проблема, а саме – відсутність чіткого визначення ключових термінів. Отже, виникла необхідність визначення самого терміну «інтернет-комунікація». Пропонуємо розглядати її одночасно й як частину загального соціального комунікативного простору, й як частину віртуального простору. Аргументація полягає у тому, що соціальна комунікація у сучасному світі не обмежується виключно мережею Інтернет, а віртуальний простір значно ширший, ніж комунікативна взаємодія. Відповідно, постає проблема визначення поняття «політичний інтернет-простір», адже у наявних наукових публікаціях міститься його перелік характеристик, проте немає чіткого визначення. Вважаємо за доцільне розглядати політичний інтернет-простір як частину загального інтернет-простору який, в свою чергу є складовою соціального комунікативного простору. При цьому підкреслимо, що політичний інтернет-простір не обмежується соціальним медіа, а охоплює більш широкий контекст.

Бібліографічний список:

1. Бебик В. Інформаційно-комунікативний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, паблік рілейшнз. К.2005. 50-52.
2. Була С. Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. НЖ «Політикус». 2020. Вип. 4. 21-25. URL: http://politicus.od.ua/4_2020/5.pdf
3. Воротинський В.В. Інтернет як простір політичного впливу та маніпулювання. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»* 2015. № 4 (27).
4. Гоцур О. Соціальні мережі і політичний PR в українських та закордонних виборчих кампаніях. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. 2021. №2 (2). 53-57.
5. Данько Ю. Соціальні мережі як засіб політичної комунікації. *European political and law discourse*. 2015. Volume 2. Issue 2. С. 204-209. 7
6. Краснякова А.О. Інтернет-комунікація як чинник становлення політичної суб'єктності особистості. *Проблеми політичної психології*, 2015. Вип. 2. С. 243-253.
7. Радченко О. Роль інтернет-комунікацій в політичній взаємодії в Україні. Автореферат. Одеса, 2012. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594656.pdf>
8. Сидоров М., Табаков Д. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу. 2018. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/sydorov_internet.pdf.
9. Чеканова П. Social networks as a tool of political manipulation and propaganda. *Polit. challenges of science today. International relation. Abstracts of XXI International conference of higher education students and young scientists*, Kiev, 2021, 103-105. URL: <http://fmv.nau.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/04/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82-2021.pdf#page=103>
10. Чижова Н. Інтернет як комунікативний та соціальний простір інформаційного суспільства. 2013. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4975/Chyzhova.pdf;jsessionid=006A304A379129AAC8FD5E45B5421909?sequence=1>
11. Янченко А. Соціальні медіа як елемент політичної комунікації. *Політичний менеджмент*. 2023. №1. С. 153-157.
12. Яременко О. О. Інтернет як засіб політичної комунікації. Національний університет «Одеська юридична академія». URL:<https://studies.in.ua/tezis/3939-nternet-yak-zasb-poltichnoyi-komunkacyi.html>

References:

1. Bebyk V. (2005). Informatsiino-komunikatyvnyi menedzhment u hlobalnomu suspilstvi: psykholohiia, tekhnolohii, pablik rileishnz. K. 50-52.
2. Bula S. (2020). Sotsialni merezhi yak instrument politychnoi manipuliatsii. *Politykus*. V.4. 21-25. URL: http://politicus.od.ua/4_2020/5.pdf
3. Vorotynskyi V. (2015). Internet yak prostir politychnoho vplyvu ta manipuliuvannia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. № 4 (27).
4. Hotsur O. (2021). Sotsialni merezhi i politychnyi PR v ukrainskykh ta zakordonnykh vyborchych kampiniakh. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»: zhurnalistyka*. №2 (2). 53-57.
5. Danko Yu. (2015). Sotsialni merezhi yak zasib politychnoi komunikatsii. *European political and law discourse*. Volume 2. Issue 2. 204-209.

6. Krasniakova A.O. (2015). Internet-komunikatsiia yak chynnyk stanovlennia politychnoi subiektnosti osobystosti. *Problemy politychnoi psykholohii*. Vyp. 2. S. 243-253.
7. Radchenko O. (2012). Rol internet-komunikatsii v politychnii vzaiemodii v Ukraini. Avtoreferat. Odesa. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594656.pdf>
8. Sydorov M., Tabakov D. (2018). Internet yak zasib sotsialnoi komunikatsii ta sotsialnoho vplyvu. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/sydorov_internet.pdf.
9. Chekanova P. (2021). Social networks as a tool of political manipulation and propaganda. Polit. challenges of science today. *International relation. Abstracts of XXI International conference of higher education students and young scientists*. Kiev. 103-105. URL: <http://fmv.nau.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/04/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82-2021.pdf#page=103>
10. Chyzhova N. (2013). Internet yak komunikatyvnyi ta sotsialnyi prostir informatsiinoho suspilstva. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4975/Chyzhova.pdf;jsessionid=006A304A379129AAC8FD5E45B5421909?sequence=1>
11. Yanchenko A. (2023). Sotsialni media yak element politychnoi komunikatsii. *Politychnyi menedzhment*. №1. 153-157.
12. Yaremenko O. O. Internet yak zasib politychnoi komunikatsii. Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». URL: <https://studies.in.ua/tezis/3939-internet-yak-zasib-poltichnoyi-komunkacyi.html>

Kravets A. Political Internet Space: Potential Opportunities and Real Challenges

The topic of the influence of Internet technologies on the political and social communicative space remains one of the leading research topics of domestic and foreign scientists. It should be emphasized that the available publications are usually devoted to a separate aspect of such influence or the features of the use of social media in the political process. The purpose of the article is to systematize and deepen the existing scientific knowledge regarding the potential opportunities and real challenges of the political Internet space. Among the opportunities, the following are highlighted: first of all, the democratization of the process of interaction between citizens and representatives of the political establishment; individual awareness of users, their free access to any political information at any time; the possibility of holding online elections, etc. The key characteristics of the political Internet space are systematized, which also demonstrate its advantages, namely: coverage of different levels (from local to global); different nature (from mass to interpersonal), as well as interactivity, anonymity, speed, absence of borders and boundaries, etc. It is emphasized that the modern Internet space also carries certain risks, in particular, manipulation, disinformation, narratives, informational insertions, cyberattacks, information overload, ignoring generally accepted norms of communication, etc. Therefore, communication in the Internet space, including political, requires both self-control (critical thinking) from the users themselves and control from the state. The lack of a clear definition of key terms is noted. It is proposed to consider Internet communication simultaneously as part of the general communicative space and as part of the virtual space. Accordingly, the political Internet space is part of the Internet space, which, in turn, is a component of the social communicative space. At the same time, the political Internet space is not limited to social media, but covers a wider field of communication.

Keywords: *internet space, communicative space, political internet space, political communication, political manipulation*